

filosofisk o. s. v., og han bevirkede, at den konfuse Sammenblanding gik ud af Brug. Han fik her afgørende Bet. for den senere Nyplatonisme, hvis Repræsentanter holdt ham højt i Ære, og hans Indflydelse rækker langt ind i Middelalderen. W. N.

Iamblichos [-kås], gr. Romanforfatter fra Syrien i 2. Aarh. e. Kr., skrev en Kærlighedsroman *Babyloniaka* i 35 Bøger; der er bevaret Brudstykker og af de 16 første Bøger et Udtog af Fotios (udg. i Hercher's *Scriptores erotici græci*, I Bd, 1858). (Litt.: Rohde, »Der griechische Roman und seine Vorläufer« [Leipzig 1876]). K. H.

Iambos (gr., lat. *iambus*, Jamb), Versefod bestaaende af en kort og en lang Stavelse: — —, indført i Litt. af Archilochos, der navnlig benyttede den i Smædedigte, som derfor ligefrem kaldtes Jamber. Det vigtigste jambiske Versemaal var det af 3 Dipodier (s. d.) bestaaende jambiske Trimeter (*versus senarius*), i hvilket Jamben paa 1., 3. og 5. Fod ofte erstattedes af Spondeer og ogsaa andre Friheder forekom: — — — — — — — — — —

— Dette Versemaal, hvis Rytme laa den daglige Tale nær, blev næsten eneherkende i Dialogen i den antikke Tragedie og Komedie; det er benyttet af Oehlenschläger i Baldur hin Gode, der begynder saaledes: »Vær hilset i den aarle Morgen, elskte Søn!«. En anden jambisk Verseform, den femfodede Jambe, kom til Anvendelse i det eng. Drama (se blank verse) og overførtes herfra til det tyske og det nordiske. K. H.

Iāpetos [gr. -'tās] nævnes i gamle græske Sagn som en af Titanerne, Søn af Uranos og Gaia, Broder til Kronos. Iflg. Hesiodos' Teogoni ægtede han Okeaniden Klymene og havde med hende de berømte Sønner Atlas, Menoitios, Prometheus og Epimetheus. Prometheus' Søn var atter Deukalion, der sammen med sin Hustru Pyrrha alene af hele Menneskeslægten undgik Døden i den store Vandflod. I. er ellers ikke meget omtalt i de græske Sagn. Nogle Forskere har i nyere Tid (urigtigt) ment i denne Guddom at genkende Noah's Søn Jafet. H. A. K.

Iapygia, Landskab i Italien i Oldtiden, svarende til det nuv. Apulien og *Terra d' Otranto*. Iapygerne, i hvis Sprog (Messapisk) vi har nogle Indskrifter, som er vanskelige at tyde, anses af mange for Italiens Urbefolkning. De hørte ikke til den italiske Stamme, men er maaske snarere beslægtede med Illyrerne, fra hvis Land de ogsaa muligvis er indvandrede. Herodot's Fortælling om, at de er indvandrede fra Kreta, maa derimod forkastes, endskønt man ogsaa i den nyere Tid har ment, at de ikke stod Grækerne saa meget fjernt. I ethvert Tilfælde lod de sig forholdsvis let hellenisere af de Grækere, som anlagde Kolonier paa Syditaliens Kyst. I. beherskedes opr. af Konger, men var splittede i fl. Riger. Iapygerne havde deres Nød med at væge sig imod Samnitterne fra den ene Side og Grækerne fra den anden; efterhaanden kom de under gr. Indflydelse, indtil de ved Tarents Fald (272 f. Kr.) kom under Rom. H. H. R.

Iās (gr.), den ioniske Dialekt, se Grækenland, S. 216.

Iasion [-ā.n], **Iāsios** er en oldgræsk Sagnfigur, Søn af Zeus og Atlas' Datter Elektra. I Odysseen nævnes bl. de Gudinder, der skænkede dødelige Mænd deres Kærlighed, Demeter, der »i Elskov tog I. i Favn paa den tre Gange pløjede Brakmark«. I Vrede over denne Forbindelse dræbte Zeus I. med sit Lyn. Efter Hesiodos var Plutos, »Rigdom«, Søn af I. og Demeter. Denne opr. simple Myte indgik senere i forsk. genealogiske Kombinationer, og en Rk. herom handlende Sagn, der især er stedfæstede paa Kreta, Samothrake og i Arkadien, er opbevarede hos Oldtidsforfattere. Saaledes skal han paa Samothrake have levet sammen med sine Søkende, Dardanos og Harmonia, og af Zeus selv være blevet indviet i Demeter's Mysterier. Den i Odysseen omtalte Begivenhed skulde saa være forefaldet, da Demeter kom til Stede ved Harmonia's Bryllup. Senere ægtede I. Kybele og havde med hende Sønnen Korybas. Etruriske Sagn fortæller, at I. sammen med Dardanos kom til Etrurien og der lærte Beboerne Agerbruget; andre Sagn lader ham opholde sig længe paa Sicilien. Som Guddom for den afgrødegivende Jord staar han overalt Demeter nær og har været en af Hovedpersonerne i Gudindens Mysterier. H. A. K.

Iāson [gr. i'asā.n], oldgr. Heros, der nævnes som Søn af Aison, Kongen i Iolkos. Da Aison af Halvbroderen Pelias blev stødt fra Tronen, overgaves den unge I. til Beskyttelse og Opdragelse til den vise Kentaur Cheiron. Efter at være blevet voksen begav han sig til Iolkos, men ved Anauros-Floden mødte Hera ham i Skikkelse af en gl. Kone og bad den unge Helt bære sig over den stride Flod; under Overgangen tabte han sin ene Sko. Oraklet havde imidlertid advaret Pelias mod den, der kom til ham med kun een Sko; da I. derefter paa sin Faders og egne Vegne forlangte Kongedømmet i Iolkos, paalagde Pelias ham først at hente det i Ares' hellige Lund i det fjerne Kolchis ophængte gyldne Skind af den Vædder, der havde baaret Frixos og Helle over Havet, en Opgave, der ved et Orakelord var paalagt ham selv. Til Sejladsen byggede I. ved Athena's Hjælp det talende Skib *Argo*; i Stævnen var indføj et Stykke af Zeus' Eg i Dodone, og som Deltagerne i Argonautertoget samlede han om sig Hellas' ypperste Helte, Dioskurerne, Afariderne, Orfeus o. m. fl. Paa Vejen til Kolchis standsede Farten bl. a. ved Lemnos, hvor I. ved Hypsipyle blev Fader til Euneos. Efter endelig at være naaet frem til Maalet vandt han ved Kong Aietes' Datter, den i Trolddom kyndige Medeia's Hjælp det gyldne Skind og førte det og Medeia, der paa Rejsen blev hans Hustru, med tilbage til Iolkos. Ved Trolddom skaffede Medeia den affældige Aison hans Ungdoms Kraft tilbage. Da Pelias' Døtre vilde gøre det samme for deres Fader, naaede de kun at dræbe ham (ell. Medeia hævnedes paa denne Maade Aison's af Pelias forvoldte Død). Pelias' Søn Akastos fordrev I. og Medeia, der drog til Korinth. Da I. her fattede Kærlighed til Kong Kreon's Datter Glauke, og vilde ægte

hende, tog Medeia i sin Forbitrelse Bruden og hendes Fader af Dage, dræbte sine Børn med I., Mermeros og Feres, og drog bort, først til Athen, siden paa en med Drager forspændt Vogn tilbage til sin Fader i Kolchis. I., der i andre Sagn nævnes som en af Deltagerne i den kalydoniske Jagt, levede endnu nogen Tid i Sorg og Fortvivlelse og omkom til sidst, der siges, ved at Stævnen af det til Poseidon paa Istmen viede Argo faldt ned og dræbte ham under Søvn. — I Litteraturen er Sagnene om I. gentagne Gange behandlede, saaledes af Euripides i Tragedien »Medeia«, af Antifon i en tabt Tragedie »Iason«, af Alexis i en Komædie af samme Navn, samt af Apollonios Rhodios i et endnu bevaret Epos: Argonautica. For Oldtidens Kunst havde han mindre Bet. I Relief-ter og Vasebilleder er han oftest opfattet som den unge Helt, og samme Opfattelse er i nyere Tid udtrykt i Thorvaldsen's Statue »I. med det gyldne Skind«.

H. A. K.

Iatrofysiker, se Iatromatematikere.

Iatrokemiker, se Iatromatematikere.

Iatromatematikere er en Tilhænger af den iatromatematiske Skole i Medicinen. Denne gaar tilbage til den alexandrinke Tid og defineres alm. som en Retning inden for Lægekunsten, i hvilken man særlig anvendte Matematikkens Love og Regler ved Studiet af Sygdommene. Dette medfører bl. a., at den med. Statistik maa medregnes, og Definitionen er derfor for omfattende. I. er de Læger, der anvendte Astrologien i Medicinen, mest i prognostisk Henseende, men delvis ogsaa i Terapien. Astrologien var i høj Kurs hos Kaldæer, Assyrere og Babyloniere, man stillede Horoskop og spaaede af Himmelleghemernes Stilling. Hos Ægypterne udformedes denne Lære og kom ogsaa til at omfatte terapeutiske Formaal. Planterne skulde indsamles under visse Himmeltegn, og Medikamenterne gives under Hensyn til Planeternes, særlig Solens og Maanens Stilling. Systemet blev nedskrevet af Petosiris for c. 2000 Aar siden, men var i fuldt Brug længe før hans Tid. Systemet udvikledes mere og mere, arvedes af Grækerne og blev rigt udviklet i Middelalderen (Planeternes Indflydelse paa Epidemierne) og navnlig i Renaissance, og kom til at gennemsyre hele Lægekunsten (Areladereglerne). Som typiske Repræsentanter for Retningen kan anføres Giovanni Pontano (1426—1523), Geronimo Manfredi (d. 1492), Laurentius Phries (1485—1531) og Girolamo Cardano (1501—76), men ethvert Land har sine, og de astrologiske Anskuelser lever endnu hos Menigmand, for hvem f. Eks. den tiltagende Maane vedblivende spiller en stor Rolle. Til den opr. iatromatematiske Skole sluttede sig senere den iatrofysiske ell. iatromekaniske og den iatrokemiske. Den førstnævnte af disse gennemførte Fysikkens og Mekanikkens Love i det med. System. Dens vigtigste Repræsentanter er Santorio Santoro (1561—1636), der i et Værk, *Ars de statica medicina*, fremlagde Forsøg, som han med ingeniøse Instrumenter (Termometer, Hygrometer, Pulsilogium, hydro-

statisk Seng, forbundet med en Vægt) havde gennemført i 30 Aar, med det Formaal at løse de fysiologiske og patologiske Problemer ad ren mek. Vej. Endvidere Alfonso Borrelli (1608—79), der i *De motu animalium* gjorde et mislykket Forsøg paa at forklare Blodets Kredsløb ad statisk Vej, Lorenzo Bellini (1643—1704), der mente, at Blodet stoppede op i Kapillarsystemet, og at denne mek. Hindring foranledigede patologiske Tilstande, og endelig Giorgio Baglivi (1668—1707), der fører det fys. Standpunkt ud i Yderligheder. Karsystemet sammenligner han med hydrauliske Maskiner, Respirationen med Virkningen af en Blæsebælg. Tarmene og Kirtlerne fungerer som en Si, og de kem. Processer skyldes molekylær Virksomhed. Iatrokemikerne afledte paa lgn. Maade alle sunde og sygelige Processer i Legemet af kem. Fænomener. Denne Skole grundlagdes af Fr. de le Boë Sylvius (1614—72). Efter ham opstaar Sygdom ved, at abnorme Sekreter blandes med Blodet, men han var klar over, at med Tidens kem. Viden kunde Systemet ikke gennemføres nøjagtigt. For øvrigt er hans Lære blandet stærkt med humoralpatologiske Anskuelser. For de kemiske Omsætninger i Organismen benyttede han Udtrykket Fermentation, der altsaa ikke svarer til den Bet., det har i vor Tid. En Forløber for Skolen var Paracelsus, og den udvikledes særligt hos Alkymisterne (v. Helmont). (Litt.: Sudhoff, »I.«, »Abh. zur Gesch. der Med.«, II, 1902).

J. S. J.

Iatromekäniker, se Iatromatematikere.

Ib, dansk Mandsnavn, udgaaet fra Jakob. Overgangen er næppe sket før i 15. Aarh. Stednavne som Jakobstorp (1401: Jæiopstorp) bliver da til Ibstrup, og Skt Jakobskirker bliver til Skt Ib's Kirker (f. Eks. Varde, Roskilde, Hveen). Navnet synes at have været alm. over hele Danmark.

G. K—n.

ib., se ibidem.

Ibabao [portug. iwã'wãã], se Samar.

Ibadan, By i Øvre Guinea, i det tidligere Rige Joruba, nu i den britiske Koloni Southern Nigeria, ligger c. 70 km NØ. f. Abbeokuta ved Jernbanen fra Lagos til Kano. 1910 ansloges Indbyggerantallet til c. 150000. Byen er omgivet af store Lermure og har en Mængde Moskeer og »orisha'er« (Fetish-Huse); den styres af to indfødte Høvdinge, men har britisk Garnison og en britisk Resident.

C. A.

Ibadhiter, en Gren af den store châridschitiske Sekt, opkaldt efter Abdallah ibn Ibadh, som var samtidig med den sidste umajjadiske Kalif, Merwan II (744—50). Denne Sekt, der stillede sig i Opposition baade til Sunnitterne og til Ali's Tilhængere, repræsenterer saa at sige det demokratiske Element i den islamitiske Verden. Den er endnu udbredt i Oman og i visse Dele af Afrika.

J. Ø.

Ibague [i'wagæ], San Bonifacio de I., Hovedstad i Columbia i Dept Tolima, ligger 90 km V. f. Bogota paa en smuk Slette, 1400 m o. H., og har c. 13000 Indb. I Omegnen dyrkes Kakao og Tobak.

G. Hl.